

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

Len nech si kuviká!

creating the future
Programm zur grenzüberschreitenden Zusammenarbeit SLOWAKEI - ÖSTERREICH 2007-2013
Program cezhraničnej spolupráce SLOVENSKÁ REPUBLIKA - RAKÚSKO 2007-2013

Nie je to tak dávno, čo bolo možné začuť u nás kuvika na každom kroku. Je to len 30 rokov. Z pohľadu vývoja Zeme krátke, z pohľadu života jedného človeka významné obdobie. Kuvik obyčajný je malá sova, kedysi celkom bežná na Slovensku i v okolitých krajinách, dnes pomerne vzácna. Väčšina ľudí pozná povere, podľa ktorých, ak začujeme tiahly kuvíci hlas prepisovaný ako pôôôôjď – pôôôôjď, niekto v krátkom čase umrie. Samozrejme, pravda to nie je, no vysvetlíť sa to dá. Volákedy, keď boli ešte ulice našich obcí a miest bez nočného osvetlenia, svetilo sa celú noc iba v izbách chorých ľudí. Toto svetlo lákalo hmyz a následne i kuviky, ktoré prišli a spustili svoje volanie pôôôôjď (do hrobu). K povere nebolo viac treba.

Kuvik obyčajný (*Athene noctua*) však ľuďom neškodí, naopak, ak by sme sa chceli zahrať na – v minulosti bežne využívané – rozdeľovanie prírody na človeku škodiacu a človeku užitočnú, kuvik by bol dozaista na strane užitočnej. Živí sa predsa hlavne hrabošmi, myšami a hmyzom. Okrem toho inými drobnými stavovcami i bezstavovcami. Svoju potravu loví chôdzou po zemi alebo z postriežky najmä na nízko kosených lúkach a pasienkoch, okrajoch ciest a v poľnohospodárskych areáloch. Práve k tým posledným je populácia u nás viazaná, hniezdi pod strechami na farmách, no na východnom Slovensku i v obciach, kde hniezdi na poválach starších rodinných domov. Pôvodné biotopy opisované v staršej literatúre ako sady, záhrady, parky, cintoríny alebo staré stromoradia dnes u nás už neobýva. Takáto lokalita obsadená kuvikom bola naposledy zaznamenaná v roku 2010 neďaleko Hlohovca. Zvláštny jav vzhľadom na to, že v západnej Európe kuvik podobné biotopy s obľubou osídľuje.

Na Slovensku došlo v posledných 30 rokoch k asi 30%-tnému úbytku stavov kuvika a populácia sa dnes odhaduje na 500 – 600 lokalít s výskytom tohto druhu. Nie je to veľa! No oproti úbytku v ČR alebo v Rakúsku to je stále celkom dobré. Dnes sa však musíme vážne zaoberať otázkou, čo pre kuviky urobíme, aby sa nám podarilo ich u nás udržať. Z celosvetového hľadiska by vymiznutie tohto druhu z nášho územia nebolo vôbec tragédiou, veď BirdLife International odhaduje stav populácie len v Európe a Rusku na 560 000 až 1 300 000 hniezdných párov. Kuvik obýva v 6 poddruhoch celú oblasť Palearktídy od Veľkej Británie po Indiu a od Dánska po Saharu. Aká by to však bola škoda, ak by naša krajina o taký druh prišla. Nie sú to totiž „iba“ ulovené myši, kuvik človeku dáva ešte niečo. Atmosféru. A tá sa nedá kúpiť. Sedieť

Kuvik je dnes u nás viazaný na ľudské sídla a poľnohospodárske podniky

Hlavné víťvy v minulosti kuvik bežne osídľoval

Kuvik obyčajný (*Athene noctua*)

na terase a v západe slnka pozorovať malú sovičku, zameriavajúcu nás kývavým pohybom hlavy, je niečo úplne iné ako sedieť na lavičke v nákupnom centre s výhľadom na reklamné panely. Kto nezažil, nevie.

Prečo zmizol kuvik z veľkých území strednej Európy?

Jednoznačne za tým stoja zmeny vo využívaní krajiny, odklon od tradičného spôsobu života a s tým spojená intenzifikácia poľnohospodárstva. Definovať však konkrétne príčiny a podiel každej z nich, nie je vôbec jednoduché. Zmeny v krajine a jej využívaní človekom majú mnoho následkov. Potravná ponuka nie je taká pestrá ako v minulosti a jej dostupnosť sa zhoršuje (kuvik potrebuje nízke porasty), nárastom objemu dopravy sa zvyšuje mortalita na cestách, mnoho jedincov hynie v pascách, ako sú napr. rôzne nezakryté nádrže s kvapalinami. Celkovo oslabená populácia potom horšie reaguje na ďalšie vplyvy, ako sú predátori (kuviky loví, napr. sova obyčajná, výr skalný, kuna...) alebo tuhé zimy. Tie majú na populáciu doslova katastrofálny vplyv v prípade dlhotrvajúcej snehovej pokrývky, keď vtáky nie sú schopné uloviť si dostatok potravy, i keď sa v zimnom období dokážu preorientovať na lov spevavcov.

Monitoring kuvika obyčajného je u nás čiastočne podporovaný Európskym fondom regionálneho rozvoja prostredníctvom Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko, Ochrana dravcov na Slovensku, Slovenskou ornitologickou spoločnosťou/BirdLife Slovensko a mnohými dobrovoľníkmi. Úlohou organizácií ochrany prírody je v blízkej budúcnosti vypracovať projekt, ktorý by dokázal zabezpečiť realizáciu jednoduchých opatrení, ktoré dokážu populáciu stabilizovať a zabezpečiť jej šírenie. Nemožno zanedbať ani výskum! U nás by to mohlo mať kľúčový význam nielen pre udržanie druhu na Slovensku, ale aj pomocť blízkej rakúskej alebo českej populácii. Medzi takéto opatrenia patrí umiestňovanie vhodného typu hniezdných búdok zabezpečených proti vstupu kuny (drevené alebo drevobetónové búdky), zabezpečenie mozaikovitej štruktúry porastov (nízke, extenzívne obhospodávané porasty musia byť nepretržite k dispozícii) na existujúcich hniezdiskách, prikrmovanie alebo odhŕňanie snehu v prípade dlhotrvajúcej súvislej snehovej pokrývky. Opatrenia by mali byť koncentrované do oblastí s existujúcimi pármami, ktoré sa tak posilnia a mláďatá sa šíria v blízkosti okolí. Koncentrácia populácie do zhlukov, pričom okolité oblasti môžu byť úplne bez kuvikov, je pre tento druh dobre známa. Nedovoľme teda tomuto druhu pripojiť sa k ďalším, ktorých stavy na Slovensku v posledných desaťročiach klesli až na nulu alebo blízko k nej (napr. drop fúzatý, krakľa belasá, sokol kobcovitý). Viac informácií o kuvikovi je na www.kuvik.dravce.sk.

Realizované v rámci projektu Ochrana dravcov, bocianov a sov v regióne Záhoria a Niederösterreich v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko 2007 – 2013.

Martin Dobrý

Ochrana dravcov na Slovensku

Foto: Ján Svetlík

Foto: Martin Dobrý (1 – 3)